

Практичні рекомендації для студентів I-го курсу

Бібліотека ІДГУ є невід'ємною частиною навчальної, наукової, інформаційної, виховної, культурно-просвітницької діяльності ВНЗ.

Бібліотека забезпечує акумуляцію і загальнодоступність книг, документів та інших носіїв інформації, які містять і зберігають знання, набуті в процесі розвитку людства.

Фонд бібліотеки ІДГУ налічує понад 323972 книги, брошури, журнали, ГОСТи, ДСТУ та інші документи. З них 172702 - навчальні видання і 14582 - наукові видання. Фонд бібліотеки формується відповідно до завдань, що стоять перед університетом з організації навчального процесу, науково-дослідної роботи, культурно-виховної, навчально-методичної роботи.

До складу фонду включається педагогічна, технічна, природно-наукова, соціально-економічна, філологічна література, література з мистецтва, спорту, художня література, література іноземними мовами.

Бібліотека ІДГУ обслуговує співробітників і студентів ВНЗ. Для читачів працюють читальний зал, абонемент навчальної літератури, абонемент технічної літератури, абонемент художньої літератури. Основним документом, за яким обслуговуються співробітники та студенти нашого університету, є формуляр читача. Книгами в читальних залах, довідками в бібліографічному відділі обслуговуються за документом (паспортом, студентським квитком, заліковою книжкою).

Правила користування бібліотекою майже в усіх бібліотеках однакові: читач несе відповідальність за збереження отриманих книг, зобов'язується повернути їх у строк, не псувати, не передавати іншим особам і таке інше. Ці правила викладені у «Правилах користування бібліотекою ІДГУ», з якими ви маєте можливість ознайомитися на нашому сайті (<http://idgu.edu.ua/library>). Навчальна література видається на семестр, наукова та художня – на 15 днів. У кінці навчального року всі книги здаються в бібліотеку.

Розташування пунктів обслуговування бібліотеки ІДГУ

– Абонемент навчальної літератури

Адреса: вул. Репіна, 12, I поверх, тел.: 5-75-78

– Відділ обробки і комплектування літератури

Адреса: вул. Репіна, 12, I поверх, тел.: 5-75-78; e-mail: ldqulibrary@ukr.net

– Абонемент художньої літератури

Адреса: пр. Леніна, 9, V поверх

– Абонемент технічної літератури

Адреса: пр. Леніна, 9, V поверх, тел.: 5-85-32

– Читальний зал

Адреса: пр. Леніна, 9, V поверх Тел.: 5-85-31

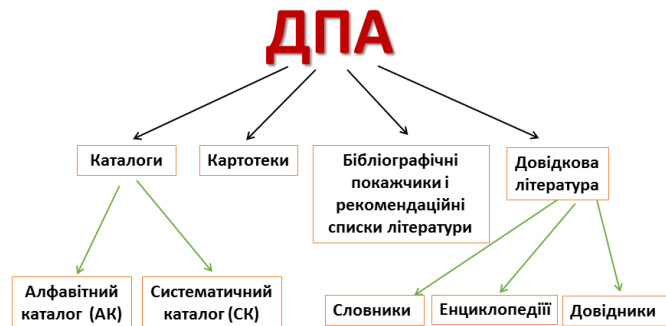
– Довідково-бібліографічний відділ

Адреса: пр. Леніна, 9, V поверх

Бібліотека для читачів працює з 9⁰⁰ до 17⁰⁰. У суботу – з 10⁰⁰ до 15⁰⁰ працює абонемент навчальної літератури. Неділя – вихідний.

Сайт бібліотеки: <http://idgu.edu.ua/library>, на якому розміщено історичну довідку та інші відомості про бібліотеку.

Довідково-пошуковий апарат (ДПА) бібліотеки

Розкриття фонду досягається складанням бібліотечних каталогів. Сукупність каталогів і картотек становить довідково-пошуковий апарат (ДПА) бібліотеки.

Каталог - у перекладі з грецької означає "список". Отже, бібліотечний каталог – список книг або інших документів, наявних у бібліотеці. Однак такий дослівний переклад не розкриває повністю сутності цього поняття. Каталоги бібліотеки не просто перераховують наявні книги, а забезпечують читачам максимальні можливості вибору та розшуку у фонді бібліотеки тих документів, які їм потрібні.

Бібліотечні каталоги складаються з бібліотечних (спеціальних) карток, що містять опис документа і певним чином розставлених. За способом групування карток каталоги поділяються на алфавітні, систематичні та предметні. Завдяки картковій системі каталоги легко поповнюються новими надходженнями.

Види каталогів

Запити, з якими читачі звертаються до бібліотеки, дуже різноманітні. Іноді їм потрібні певні книги, іноді твори певного автора, подекуди – книги на певну тематику.

Ці різноманітні запити неможливо задовольнити складанням одного каталогу.

Основних каталогів у бібліотеці зазвичай два – за способом групування опису – алфавітний і систематичний, за способом відображення – картковий та електронний.

В алфавітному каталозі записи розташовуються в алфавітному порядку прізвищ авторів і назв творів, незважаючи на тематику видань чи їхнє призначення, завдяки чому легко встановити наявність у фонді конкретного документа, а також наявність і склад творів того чи іншого автора.

Завдання алфавітного каталогу – дати відповідь на два питання:

- чи є в бібліотеці певна, заздалегідь відома читачеві книга;
- які книги цього автора є в бібліотеці.

В алфавітному каталозі найбільш повно відображений фонд бібліотеки.

Зразок бібліотечної картки алфавітного каталогу:

Райбедюк Г.Б.

Вивчення творчості київських неокласиків [Текст]: навчально-методичний посібник / Г.Б.Райбедюк, О.Ф.Томчук; за заг.ред.О.А.Зарудняка. – Ізмаїл.:СМИЛ, 2010. – 347 с.

60x84/8. – 500 прим. – ISBN 9789661606-3 (у паліт.)

Систематичний каталог – це бібліотечний каталог, в якому бібліографічні записи розташовуються за галузями знань і практичної діяльності людини у відповідності з системою бібліотечно-бібліографічної класифікації.

Специфіка систематичного каталогу полягає в тому, що картки у його розділах розташовуються в логічному порядку від більш загальних до конкретних питань. Він відображає зв'язки, які існують між науками, що дає змогу читачам при доборі літератури використати цю послідовність і урахувати зв'язки, підбираючи таким чином видання від узагальнюючих тем до конкретних, а також літературу, яка з різних точок зору висвітлює певне питання.

У кожному розділі відбивається історія, теорія і передова практика кожної галузі знань. У відділах на першому місці розташовуються законодавчі документи, а при використанні зворотно-хронологічної розстановки карток – найновіші видання. Все це дає змогу стверджувати, що систематичний каталог найбільшою мірою виконує освітню функцію.

Зразок бібліотечної картки систематичного каталогу:

63.3(4Укр-;ОДУ)я73

Україна: нові часи [Текст]: посіб. для студ-заочників/ авт.-кол.: І.Г.Верховцева, Г.В. Ветрова, А.В.Дізанова та ін. [відповід. за випуск О.М.Лебеденко, головн. ред. А.К.Тичина]. – Ізмаїл: ІДГУ, 2010. – 177 с.; 60x88/8. – Бібліогр. с. 176- 170. – 300 прим. – ISBN 9789661606592 (у паліт.)

Тож, якщо Ви маєте список літератури, то пошук здійснюєте за алфавітним каталогом, якщо відома тільки тема, уточнивши шифр за алфавітно-предметним покажчиком, використовуючи елементи зовнішнього і внутрішнього оформлення каталогів (написи на каталожних шафах, етикетки на ящиках, роздільники всередині ящиків), то потрібно шукати літературу в систематичному каталозі.

Періодичні та продовжувані видання відображаються в каталозі періодичних видань, виданих російською, українською та іноземними мовами за алфавітом документів, а всередині – за роками видань. (Знаходиться в довідково-бібліографічному відділі)

Схема бібліографічного опису:

Відомості про складову частину (автор статті, назва статті) // Відомості про видання (у якому вміщена складова частина: назва збірки, місце видання, рік видання, сторінки).

Приклади аналітичних бібліографічних описів:

Стаття з книги:

Сивашко Ю. Формування державної служби в Україні [Текст] / Ю.Сивашко // Мороз О. Модерна нація: українець у часі і просторі = Moroz O. Modern national ukrainian in the time and space / упроряд. О.Банах; Львів. нац. ун-т ім.І.Франка, Ф.-т журналістики. – Л.: Універсум, 2001. – С.270 – 271.

Стаття з енциклопедії чи словника:

Абат (Абитиса) [Текст] // Енциклопедія історії України: у 5-ти т. – Т.1./ редкол.: В.А.Смолій (голова), Я.Д. Ісаєвич, С.В. Кульчицький та ін.; ред. рада: В.М.Литвин (голова) та ін.; НАН України, Ін-т іст.України. – К.: Наук. думка, 2003. – С. 9 – 10.: іл.

Стаття з журналу та періодичного видання:

Кірсенко М. Друга Світова чи Велика Вітчизняна. Погляд з України [Текст] / М. Кірсенко // Доба. Науково-методичний часопис з історичної та громадянської освіти. – 2005. - №2. – С. 26-27.

Аверінцев С. Подолання тоталітаризму як проблема: спроба орієнтації / С.Аверінцев, пер. М.Коцюбинської // Дух і Літера. – 2001. - № 7-8 – С.6-15.

Віддалені ресурси:

УкрМАРК: Національний формат представлення бібліографічних даних [Електронний ресурс]: (Проект) / НБУ ім.Вернадського, НПБ України, Наук. б-ка ім. М.Максимовича Київ. нац. ун-т ім Т.Г.Шевченка. Електрон. дан. (13 файлів). – 2002-2003. Режим доступу: www.nbu.gov.ua/library/ukrmarc.htm/ - Назва з домашньої сторінки Інтернету.

Swanson E/ Editing ISBD (SR): approach, scope, definitions [Electronic resource] // 68th IFLA Council and General Conference, August 18-24, 2002: Proceedings. – Mode of access: [WWW.URL: www.ifla.org/IV/ifla68/papers/148-162 e.pdf/](http://WWW.URL: www.ifla.org/IV/ifla68/papers/148-162_e.pdf/) - Last access: 2002/ - Title from the screen/

Бібліотечна класифікація – це система знань, записана певним чином. Цією системою користуються в бібліотеці для складання систематичного каталогу, ДСК, розстановки книг. Бібліотечна класифікація являє собою таблиці. Група книг однієї галузі знань утворює відділ класифікації. Всередині відділів – підвідділи.

Існує ряд класифікаційних систем: **УДК** – універсальна десяткова класифікація; **ББК** – бібліотечно-бібліографічна класифікація.

УДК у цілому характеризується двома основними властивостями: універсальність і десятичність. Вона універсальна у застосуванні, тому успішно застосовується для систематизації й наступного пошуку найрізноманітніших джерел інформації в різних за обсягом і призначенням фондах.

У нашій бібліотеці література систематизується за таблицями **ББК**, яка є наймолодшою з універсальних класифікаційних систем і тому в найкращій мірі відображає логіку розвитку і структуру сучасної науки. У таблицях **ББК** застосовуються такі знаки: великі та малі літери російського алфавіту, арабські й римські цифри, крапка, кома, двокрапка, дефіс, тире, лапки, круглі дужки, знак рівності, одна скісна риска, (/) дві скісні риски (//).

Поєднання всіх знаків приведено в систему, де кожен знак має своє місце, призначення і своє смислове навантаження. Завдяки цьому ББК стає зрозумілою.

Методологічна основа класифікації – поділ за видами наук і явищами дійсності, за принципом їх субординації і розвитку.

Основні розділи представлені двома системами нумерації: для масових бібліотек використовуються цифри, перший і другий ряди класифікації, для наукових – один ряд букв.

<i>загальна</i>	<i>наукова</i>	<i>галузь знань</i>
1	А	<i>Загальнонаукове та міждисциплінарне знання.</i>
2	Б	<i>Природознавчі науки.</i>
22	В	<i>Фізико-математичні науки.</i>
24	Г	<i>Хімічні науки.</i>
26	Д	<i>Науки про землю (геодезичні, геофізичні, геологічні та географічні науки).</i>
28	Е	<i>Біологічні науки.</i>
3	Ж	<i>Техніка. Технічні науки.</i>
31...32	З	<i>Енергетика. Радіоелектроніка.</i>
33	И	<i>Гірничі науки.</i>
34	К	<i>Технологія металів. Машинобудування. Приладобудування.</i>
35...36	Л	<i>Хімічна технологія. Хімічні та харчові виробництва.</i>
37	М	<i>Технологія деревини, легкої промисловості, поліграфія, фотокінотехніка.</i>
38	Н	<i>Будівництво.</i>
39	О	<i>Транспорт.</i>
4	П	<i>Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські та лісогосподарські науки.</i>
5	Р	<i>Охорона здоров'я. Медичні науки.</i>
6	С	<i>Суспільні науки в цілому.</i>
63	Т	<i>Історія. Історичні науки.</i>
65	У	<i>Економіка. Економічні науки.</i>
66	Ф	<i>Політика. Політичні науки.</i>
67	Х	<i>Держава і право. Юридичні науки.</i>
68	Ц	<i>Військова справа. Військова наука</i>
70...79	Ч	<i>Культура. Наука. Освіта.</i>
80...84	Ш	<i>Філологічні науки. Художня література.</i>
85	Щ	<i>Мистецтво. Мистецтвознавство.</i>
86	Э	<i>Релігія. Містика. Вільнодумство.</i>
87...88	Ю	<i>Філософія. Психологія.</i>
9	Я	<i>Література універсального змісту</i>

Малі літери російського алфавіту застосовуються для позначення основного ряду загальних (тематичних і формальних) типових ділень, наприклад:

- в – філософські питання науки;
- з – історія науки;
- я1 – бібліографія;
- я7 – підручники та навчальні посібники.

БІБЛІОГРАФІЯ

Слово «бібліографія» вперше стало вживатися в Стародавній Греції. Воно походить від двох грецьких слів: біблію - книга, графо - пишу, тобто книгоописання. До винаходу друкарства цим словом позначалася робота з переписування книг. У ті часи єдиним способом тиражування книг був ручний, і людей, які займалися переписуванням, називали бібліографами. Ця робота вважалася престижною, висококваліфікованою, хоча ніяких спеціальних знань від бібліографів не було потрібно: треба було тільки вміти читати і писати.

Бібліографія повідомляє найважливіші «прикмети» книги, статті, знаючи які кожен легко відшукає потрібні видання. Її називають «наукою знати книги», «наставницею у виборі книг». Ця наука є передвісницею будь-якої іншої науки. З неї починається будь-яке дослідження, будь-яка робота над темою курсового або дипломного проекту, над темою навчально-дослідницької роботи, над рефератом із суспільних наук, пошук з будь-якого питання. Ви спочатку шукаєте бібліографію (список літератури) з цього питання, самі складаєте список або картотеку знайдених джерел інформації. Закінчується будь-яка дослідницька робота бібліографією - прикладним «Списком використаної літератури» або «Списком використаних джерел». Складаються, оформлюються ці списки за певними правилами.

Бібліографією називають як окремі бібліографічні роботи у вигляді цілих книг і журналів, частин книг, розділів журналів і газет, у вигляді картотек і списків, довідок, так і всю сукупність цих бібліографічних матеріалів. Поняття «бібліографія» можна визначити як галузь знання, що охоплює твори друку, що розкриває їх зміст і дає оцінку їх політичного, наукового і практичного значення.

Бібліографія є найважливішим і найнеобхіднішим посередником між джерелами інформації та її споживачами.

Основні відомості з кожного твору друку повідомляються у бібліографічному записі, що містить бібліографічну характеристику твору.

Способи бібліографічних характеристик

Існує 4 основні способи бібліографічної характеристики: бібліографічний опис, анотування, реферування, рецензування.

Бібліографічний опис повідомляє необхідні фактичні дані про твори друку. Він є обов'язковою частиною будь-якого бібліографічного запису.

Анотація (від латинського – зауваження) – це коротка характеристика твору друку, призначена для створення у читачів попереднього уявлення про незнайомий твір. В анотації наводиться, що нового несе в собі даний твір у порівнянні з іншими, спорідненими за тематикою і цільовим призначенням.

Реферат – послідовний виклад змісту творів друку з характеристикою шляхів і методів дослідження, з наведенням основних фактичних даних роботи і висновків автора.

Рецензія – критична замітка або стаття порівняно невеликого обсягу, присвячена твору друку.

ДОВІДКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФОНД (ДІФ)

Для організації обслуговування читачів кожна бібліотека формує свій довідково-інформаційний фонд (ДІФ). ДІФ складається з енциклопедій, довідників, словників та бібліографічних покажчиків. Довідково-інформаційний фонд розташовується в різних підрозділах бібліотеки: інформаційно-бібліографічному відділі, читальному залі, на абонементі навчальної літератури.

Універсальні енциклопедії

Особливу цінність представляють універсальні енциклопедії та видання енциклопедичного характеру. Універсальна енциклопедія – це, як правило, багатотомне видання, що містить в узагальненому вигляді основні відомості з усіх галузей знань та практичної діяльності (звідси і назва – універсальна). Опубліковані на сторінках енциклопедії статті різні за обсягом - від декількох рядків до десятка сторінок, розташовуються в алфавітному порядку.

З універсальних енциклопедій, виданих у радянський час, найбільше значення має третє видання Великої Радянської Енциклопедії (ВРЕ) в 30 т., що виходили в 1969-1978 рр. Статті у ВРЕ написані найвідомішими фахівцями в даній галузі. В кінці кожної статті, як правило, подається бібліографія. Про важливість та наукової значущості третього видання ВРЕ свідчить її поява в електронній версії в кінці 1999 - поч. 2000 рр.

Енциклопедичний словник Брокгауза і Ефрона – універсальна енциклопедія російською мовою, видана ще в Російській імперії видавництвом Ф.А.Брокгауза й І.А.Ефрона у 1890-1907 рр.

Енциклопедія сучасної України – універсальна енциклопедія в 25-ти томах. Видається з 1998 року, в даний час вийшло 9 томів. Це перша загальноукраїнська енциклопедія, яка правдиво, глибоко й усебічно подає цілісний, багатогранний образ України двадцятого століття.

Енциклопедія Українознавства – фундаментальна праця з україністики, створена під егідою Наукового Товариства ім. Т.Г.Шевченка у Європі та ін.

Довідники

Це видання, які містять короткі відомості наукового, виробничого або прикладного характеру, що розкривають у певному порядку, зручному для їх швидкого пошуку. Наприклад:

Довідник бібліотекаря.

Довідник з біології

Довідник з психології і психіатрії дитячого та підліткового віку

Довідник вчителя німецької мови та інші.

В систематичному каталозі відокремлено «Каталог довідників». Розташування матеріалу систематичне: за ББК та УДК.

Словники

Їх теж можна умовно класифікувати за призначенням і змістом.

Яскравим прикладом словника є відомий «Тлумачний словник живої мови» В. І. Даля у чотирьох томах, який зберіг своє значення до теперішнього часу. Він відрізняється винятковим багатством слів, пов'язаних з народним побутом, ремеслами і промислами, характерними для середини ХІХ ст. Безперечну цінність представляють «Словник

російської мови» С. І. Ожегова; «Словник іноземних слів», міфологічні словники та ін.

Всі ці видання є в інформаційно-бібліографічному відділі бібліотеки ІДГУ, а в самому фонді бібліотеки є велика кількість довідників із суспільних наук, природничих наук і техніки. Крім енциклопедій, словників, довідників, є велика кількість бібліографічних та інформаційних матеріалів за профілем університету.

В сучасних умовах відкриті широкі можливості звернення до словниково-довідкових видань у мережі Інтернет. До них відносяться численні енциклопедичні та довідкові електронні видання та словники, розташовані на серверах по всьому світу.

Сподіваємося, що ви дізналися багато корисного для себе, адже все це Вам як майбутнім фахівцям необхідно знати й уміти ним користуватися.